

בס"ד יום ד' לסדר "היו מן האנשים" י"ג סיון תדש"ס

לכבוד העורך,

חן חן לכם ויישר חילכם על פעולתכם החשובה הנושאת פירות בדבר האיסור שאסר הגאון האדיר הגר"מ פיינשטיין שליט"א*. אולם תרשו לי להעירכם דבר אשר יחזק את פירותיכם בעולם החרדי בכלל ובעולם הישיבות בפרט. והנה, בחודש שבט שנה זו דבר הגרא"מ ש"ך שליט"א בשיחה בישיבת פוניבז' ת"ו. אשר בין היתר אסר אף הוא (בפעם הראשונה בתולדות הישיבה) את העישון בהיכל הישיבה מסיבות של בריאות הזולת או צער הזולת. ואם יש מהמעשנים שבכל זאת אינם יכולים עדיין להימנע, שייעשנו בחוץ אך לא בהיכל, עכת"ד. (ומאז באותו שבוע שונה הנוסח שהיה בלוח המודעות של הישיבה מן הלשון "נא לא לעשן בהיכל כעת שהחלונות סגורים" לנוסח "לא לעשן בהיכל הישיבה", ושינוי זה הראה חיש מהרה את אותותיו החיוביות ואכן כמעט ולא נראו מעשנים בהיכל במשך כל החדשים מאז. ובחודש אייר חוזק לשון הנוסח ואף נכתב באותיות מאירות עיניים וז"ל "לא לעשן בהיכל הישיבה בשום (פנים) ואופן".

ואשר על כן תעשו לענ"ד בתכונה אם תצטטו את דבריו אף הוא בגיליון האיסור אשר מופיע בו פסקו של הגאון הנ"ל.

בכבוד רב

הרב משה צבי יאקאב
כולל פוניבז', בני ברק

* ראה "אסיא" ל"ז עמ' 32 — 35. בעקבות יוזמתה הברוכה של מרת אלס בנדהיים תחי', הופצה תשובתו של הגר"מ פיינשטיין שליט"א באלפי עותקים בעולם התורה. מכתב זה הינו אחת התגובות שהגיעה למערכת בעקבות פעולה זו. העורך.

לכבוד העורך.

הנדון: הערה למאמרו של הרב שאר-ישוב כהן*

במאמרו "הזקנה ביהדות" כתב הרב כהן על זקנה מוקדמת והביא כדוגמאות את שמואל הנביא שבגיל נ"ב (52) שנה קרא על עצמו "זקנתי ושבתי" וכן את דוד המלך ע"ה, והביא ממדרש תנחומא פ' חיי שרה את מאמרו של ר' יהושע בן נחמיה: "מפני ד' דברים הזקנה קופצת על האדם — מפני הפחד, מפני צער גידול בנים, מפני אשה רעה ומפני המלחמות". והוא מציין שלמרות שדוד המלך נפטר בגיל ע' (70) שנה, נפטר בשיבה טובה, הגם שגם עליו "קפצה הזקנה".

רציתי להוסיף ששם — באותו מקום מוזכרת סיבה נוספת שהרב לא הזכירה, ולה חשיבות רבה בהכנת התופעה המיוחדת הזו של "קפיצת הזקנה".
"ואברהם זקן" — "ויהיו חיי שרה — וכיון שמתה, קפצה זקנה על אברהם — מה כתיב אחריו? ואברהם זקן".

א"כ גם מותה של אשה טובה אהובה וגדולה כשרה אמנו משאירה את האדם בתחושה של בדידות קשה וצער רב פתאומי, במיוחד מאחר ושרה מבחינת חיוניותה ואופיה היתה כצעירה, ומותה היה כה פתאומי וגם מידי אחר שוב אברהם משיא השיאים של העקידה — כובד המכה ודאי "מקפיץ" את הזקנה על האדם.
אין "זקנה" זו מפריעה גם לאברהם כלדוד להפטר ב"שיבה טובה". אין לאברהם חולי גופני כתוצאה מכך — המכה הנפשית היא המוליכה את האדם שחוח, ומבחינה זו תופעה זו דומה לקפיצת הזקנה מפחד. יש הלבנת (או נשירת) שער, אך לא נזק גופני אחר.

מכל האמור לעיל ברור שהאדם הקשיש זקוק ליציבות והמשכיות התא המשפחתי, ואבדן בן-הזוג הוא ודאי אחת המכות הקשות הניתכות על האדם.
ואולי לסיום ראוי לנו ללמוד מאברהם כיצד על הקשיש או הזקן (אם זקנה ברכה היא) להתמודד עם מצב חדש זה.

אברהם עושה שלושה דברים:

א. גומל חסד עם המת.

ב. דואג לצאצאיו החל לגבי נישואין וכלה לגבי רכוש ק"ו חכמה.

ג. דואג שלא להישאר בודד בימי ערבנו (ואם יכול) — נושא אשה.

בכנס על הזקנה ביהדות דנו המדברים גם במטלות של מי שכבר הזקין, וראוי לנו

ללמוד מאברהם כיצד להתמודד עם מצב מתחדש זה.

בכבוד רב,

עלי טרטנר

בית הספר לרפואה

ירושלים

*הזקנה ביהדות קובץ א (אסיא ל"ו), פרק ז עמ' 22.

נ.ב. מעניין לציין שפחד גורם לא רק ל"זקנה" פתאומית, אלא כידוע עלול לגרום להתקפי לב. אף לכך יש במקורותינו כנראה תאור ראשון בהיסטוריה: על הפסוק "מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה" שכפרשת האזינו, מובא שכאשר שומע אדם שב"חוץ משכלת חרב" הרי מרוב פחד חדרי לבו נוקפים עליו ומת והולך בה". זהו בפירושו תיאור של Ventricular myocardial infarction הגורם מות! (עייין ילקוט שמעוני על הפסוק בפרשת האזינו).
אולי זו נבואה לדורנו הסובל ממצב בטחוני קשה וגם מרובי מחלות לב עקב המצב המתוח...

המשתתפים בקובץ

הרב שלמה חיים הכהן אבינר	רב הישוב בית אל, ראש ישיבת עטרת כהנים, העיר העתיקה ירושלים.
פרופ' עזאי אפלכאום	מנתח לב בכיר, המחלקה לניתוחי לב וחזה ביה"ח הדסה ירושלים.
הרב דב בלר	ר"מ בישיבת התפוצות, הר ציון, ירושלים.
יוסף גרין	רח' זלמן ארן 1, חולון
הרב מרדכי הלפרין	מנהל מכון שלזינגר ועורך "אסיא".
הרב אליעזר יהודה וולדינברג	חבר בית הדין הרבני הגדול, מחבר שו"ת ציץ אליעזר.
הרב מאיר וונדר	רח' פנים מאירות 13, ירושלים.
ד"ר א. וילונסקי	היחידה לטיפול נמרץ בילוד, בי"ח בילינסון.
הרב יצחק זילברשטיין	רבה של רמת אלחנן ב"ב, ראש כולל בית דוד — חולון.
ד"ר מיכאל טל	מרצה בפקולטה לרפואת שיניים, האוניברסיטה העברית ירושלים.
פרופ' יהודה לוי	רקטור בית הספר הגבוה לטכנולוגיה (מכון לב), ירושלים.
פרופ' יעקב מירון	הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב.
ד"ר אברהם שטינברג	רופא בכיר במחלקת ילדים במרכז הרפואי שערי צדק, ובבית החולים ביקור חולים — ירושלים.